

УДК 336.72

Примуш Юлія Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Примуш Юлия Сергеевна

кандидат экономических наук, доцент

Приднепровская государственная академия

строительства и архитектуры

Prymush Yuliia

Candidate of Economics, Docent

Prydniprosvka State Academy of Civil Engineering and Architecture

Радько Наталя Олександрівна

студентка

Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

Радько Наталья Александровна

студентка

Приднепровской государственной академии

строительства и архитектуры

Radko Natalia

Student of the

Prydniprosvka State Academy of Civil Engineering and Architecture

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА
ВИТРАТ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ
СТАНДАРТІВ**

**СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА УЧЁТА ДОХОДОВ И
РАСХОДОВ СОГЛАСНО МЕЖДУНАРОДНЫХ И
НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ
COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF INCOME AND EXPENSES
ACCOUNTING IDENTICAL WITH INTERNATIONAL AND
NATIONAL STANDARDS**

Анотація. Проведено порівняння ключових аспектів обліку доходів, витрат та складання фінансової звітності згідно з національними та міжнародними стандартами. Прокоментовано виявлені подібності та розбіжності у відображенні інформації за цими економічними категоріями.

Ключові слова: облік, доходи, витрати, звітність, стандарти.

Аннотация. Проведено сравнение ключевых аспектов учета доходов, расходов и составления финансовой отчетности в соответствии с национальными и международными стандартами. Прокомментированы обнаруженные сходства и различия в отобразенной информации по этим экономическим категориям.

Ключевые слова: учет, доходы, расходы, отчетность, стандарты.

Summary. Made a comparison of key aspects of accounting for income, expenses and preparation of financial statements in accordance with national and international standards. Discovered similarities and differences in the displayed information by these economic categories.

Key words: accounting, income, expenses, reporting, standards.

Вихід економічних стратегічних інтересів фірм за межі національних кордонів сприяв створенню транснаціональних корпорацій. Специфіка діяльності таких компаній передбачає географічну розосередженість

підприємства, а отже і зіткнення з різними системами обліку [6, с. 30]. А оскільки до користувачів бухгалтерської інформації належать як внутрішні так і зовнішні учасники ринкової економіки, а саме: власники підприємств, управлінський персонал, робітники і службовці, ділові партнери підприємства на ринку інвестори, постачальники, замовники, покупці, банківські й небанківські кредитні установи, майбутні акціонери, тощо [3, с. 12-13] то в результаті цього виникають проблеми відповідності опублікованої інформації вимогам, які пред'являються до неї в країні походження і в країні базування компанії. У зв'язку з цим постало питання міжнародної регламентації обліку за допомогою стандартів.

На теперішній час проблема приведення обліку до єдиної системи вирішується за допомогою гармонізації та стандартизації. Основною метою цих підходів є приближення моделей організації обліку і системи стандартів у кожній країні до міжнародних стандартів, щоб вони не суперечили один одному. Розробкою міжнародних бухгалтерських стандартів (МБС) займається незалежний орган - Комітет міжнародних бухгалтерських стандартів (КМБС), який у 2002 р. перейменовано в Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО), завданням якого є вдосконалити та гармонізувати єдині стандарти бухгалтерського обліку у світовому масштабі [6, с. 31]. Від так існують країни, які використовують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в якості національних стандартів, та країни, які розробили національні стандарти на основі міжнародних стандартах.

В Україні національні стандарти бухгалтерського обліку розроблені на основі міжнародних стандартів фінансової звітності і законодавства Європейського Союзу у сфері бухгалтерського обліку та затверджені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку [2], тобто НП(С)БО та МСФЗ мають деякі відмінності.

Розглянемо методичні аспекти обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про фінансові результати діяльності підприємства згідно з вимогами НП(С)БО та МСФЗ.

Для висвітлення інформації, потрібної для формування фінансових результатів в Україні передбачено декілька положень, а саме: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 15 «Дохід», П(С)БО 16 «Витрати» та П(С)БО 17 «Податок на прибуток». У міжнародній практиці відображення доходів, витрат і фінансових результатів регулюється МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 18 «Дохід», Концептуальною основою фінансової звітності та МСФЗ 15 «Виручка за договорами з клієнтами» [4, с. 209]. Основні відмінності між національними та міжнародними стандартами стосуються змісту стандартів, складу та дотримання стандартів при формуванні фінансової звітності, понять суттєвості статей у фінансовій звітності, грошового вимірника, тощо.

Загальні принципи подання інформації, установлені П(С)БО та МСФЗ наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика застосування НП(С)БО та МСФЗ

Положення	НП(С)БО	МСФЗ
Вимога суворого дотримання стандартів	П(С)БО – це затверджені Міністерством фінансів України нормативні документи, які є обов'язковими до виконання	МСФЗ носять рекомендаційний характер і дають можливість керівництву підприємства відступати від їх вимог, якщо застосування окремих позицій МСФЗ є недоречним
Зміст стандартів	Визначаються мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів	Установлює загальні вимоги щодо подання фінансової звітності, настанови щодо її структури та мінімальні вимоги щодо її змісту
Відображення у звітності несуттєвих статей	Стаття наводиться у звітності за умови, що інформація є суттєвою й оцінка статті може бути достовірно визначена	Стаття, інформація за якою є несуттєвою, у фінзвітності окремо не відображається, а об'єднується з іншими статтями, подібними за характером і функціями
Регламентуючі стандарти відображення доходів	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 15 «Дохід»	МСБО 18 «Дохід», з 1 січня 2018р. МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»

Регламентуючі стандарти відображення витрат	П(С)БО 16 «Витрати»	Немає загального стандарту, лише МСБО щодо обліку окремих об'єктів
Грошовий вимірник	У грошовій одиниці України	У будь-якій грошовій одиниці

Джерело: розроблено на основі [1-2]

Проводячи порівняння безпосередньо таких економічних категорій як «дохід» та «витрати» потрібно звернути увагу на декілька основних критеріїв, таких як: порядок визнання та відображення у фінансовій звітності доходів та витрат, визначення їх сутності, класифікацію, тощо.

Критерії порівняння доходів та витрат наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Основні відмінності між П(С)БО та МСБО при розкритті інформації про доходи та витрати

Положення	П(С)БО	МСФЗ
Класифікація витрат	Визначена з поділом за функціями та елементами витрат	Витрати звичайної діяльності; збитки нереалізовані
Класифікація доходів	Визначена з поділом на доходи операційної, фінансової та іншої діяльності	Доходи від звичайної діяльності; прибуток від інших операцій
Визначення доходів	Збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу (за винятком його зростання за рахунок внесків власників)	Збільшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді надходження або збільшення корисності активів чи зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, крім випадків, пов'язаних із внесками учасників власного капіталу
Визначення витрат	Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком його зменшення за рахунок його вилучення або розподілення власниками)	Зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу (за винятком зменшення через виплати учасникам)
Визнання доходів	Під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена	Дохід визнається коли виникає зростання майбутніх економічних вигід, пов'язаних зі збільшенням активу або зі зменшенням зобов'язання, і його можна достовірно виміряти
Визнання витрат	Під час або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що	Витрати визнаються коли виникає зменшення майбутніх економічних

	приводить до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені	вигід, пов'язаних зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язання, які можна достовірно виміряти
Розкриття інформації про витрати	У Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) інформація про витрати наводиться і за функціональним призначенням (I розділ) і за економічними елементами (III розділ)	МСФЗ дозволяють розкриття інформації про витрати або за функціями або за елементами (на вибір)
Розкриття інформації про сукупний дохід	Розкриття інформації про сукупний дохід передбачається у II розділі Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)	Розкриття інформації про сукупний дохід можна навести як в звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід так і в окремому звіті

Джерело: розроблено на основі [1-2]

Розглянувши таблицю можна зробити висновки, що процедура формування фінансових результатів за національними стандартами досить наближена до міжнародних стандартів але все ж таки є відмінності. Так, на відміну від НП(С)БО 1, де форма і склад статей визначаються Національним положенням (стандартом), у МСБО 1 передбачено, що суб'єкт господарювання може включати у звіт додаткові рядки та змінювати порядок наведення статей, якщо це потрібно для пояснення елементів фінансових результатів діяльності [1]. Також суб'єкт господарювання може подавати інформацію про прибутки або збитки та інший сукупний дохід у двох розділах одного звіту або ж, якщо суб'єкт господарювання подає окремий звіт про прибутки та збитки, то він не подає розділ прибутків та збитків у звіті, у якому подається сукупний дохід.

Щодо обліку витрат, то МСБО 1 допускає на вибір два способи відображення їх у звіті: 1) метод характеру витрат та 2) метод функції витрат. Перший метод використовується, як правило, невеликими підприємствами і передбачає об'єднання витрат згідно з їх цільовим призначенням (наприклад, амортизація, придбання матеріалів, транспортні витрати, заробітна плата, витрати на рекламу, тощо). За методом функції

витрат або «собівартості реалізації» витрати класифікують відповідно до їх функцій як частини «собівартості продажу», наприклад, витрати на збут, адміністративні витрати, інші витрати та може бути довільним [5, с. 130].

Відображення витрат різними методами відповідає класифікації витрат за економічними елементами та статтями калькуляції у вітчизняній практиці, що передбачено П(С)БО 16 «Витрати». Однак, якщо МСБО 1 допускає вибір способу відображення витрат, то НП(С)БО 1 вимагає обов'язкового відображення всіх статей фінансової звітності, які наведені у додатках 1, 2. Перелік економічних елементів є суворо регламентованим і не дає можливості висвітлити галузеві особливості підприємства.

Стосовно підходів до визначення та визнання доходів та витрат за міжнародними та національними стандартами, то вони є майже ідентичними.

Також варто зазначити, що МСБО, так само як і НП(С)БО (П(С)БО), не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку, а лише описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах.

Отже, незважаючи на те, що в основу НП(С)БО покладені основні положення МСФЗ, вони мають як спільні, так і відмінні риси.

Література

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://finmanagement.com.ua/buhuchyot/msfo-ifrs-ukr-01-01-2018/>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р.: Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Бондаренко О.Л. Бухгалтерський облік / Укладач О.Л. Бондаренко // Курс лекцій (для студентів денної форми навчання спеціальності 5.03050801 Фінанси і кредит). Краматорськ МК ДДМА, 2016. 116 с.

4. Бондаренко Н.М., Таран В.В. Методичні аспекти формування у звітності інформації про фінансові результати за П(С)БО та МСФЗ / Н.М. Бондаренко, В.В. Таран //Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. праць. Одеса.: Вип. 28, 2017. С. 209-212.
5. Єрмолаєва М. Сутність витрат згідно міжнародних та національних стандартів обліку і звітності / М. Єрмолаєва, В. Скакун // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах». Т.: Крок, 2016. С. 129-132.
6. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах / М.Р. Лучко, І.Д. Бенько // навч. посіб. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 370 с.